

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
บทที่	
1. บทนำ	1
1. ความเป็นมาของการศึกษา.....	1
2. วัตถุประสงค์การศึกษาครั้งนี้ว่า.....	4
3. สมมุติฐานของการศึกษาครั้งนี้ว่า.....	5
4. ขอบเขตการศึกษาครั้งนี้ว่า	5
5. วิธีการดำเนินการศึกษาครั้งนี้ว่า.....	5
6. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้.....	6
2. แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและการกำหนดความรับผิด	7
1. ประวัติและความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภค.....	8
1.1. ปรัชญาในการคุ้มครองผู้บริโภค.....	9
1.2. มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค.....	11
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคของไทย	12
2.1. รัฐธรรมนูญ	12
2.2. ประมวลกฎหมายอาญา.....	13
2.3. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.....	14

2.4. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551	14
2.5. กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค.....	14
3. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522.....	15
3.1. วัตถุประสงค์ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค	16
3.2. ขอบเขตของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค	18
3.3. โครงสร้างของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค.....	19
3.4. องค์การที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค	24
4. การกำหนดความรับผิดตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค.....	25
4.1. ความสัมพันธ์ของผู้บริโภคกับความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจ	26
4.2. ความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจ.....	27
4.2.1. ความรับผิดทางอาญา	27
4.2.2. ความรับผิดทางแพ่ง	28
4.2.3. ความรับผิดทางปกครอง	30
3. การดำเนินคดีคุ้มครองผู้บริโภค	32
1. หลักการดำเนินคดีอาญาทั่วไป	32
1.1. ระบบการดำเนินคดีอาญา.....	32
1.2. หลักการดำเนินคดีอาญา.....	33
1.2.1. หลักการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน.....	34
1.2.2. หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน	34
1.2.3. หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ	35
1.3. บุคคลผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญา	36
1.3.1. หลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศระบบคอมมอนลอว์.....	36
1.3.1.1. การดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษ	36
1.3.1.2. การดำเนินคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	38
1.3.2. หลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศระบบซีวิลลอว์.....	39
1.3.2.1. การดำเนินคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส	39
1.3.2.2. การดำเนินคดีอาญาในประเทศเยอรมัน.....	39

1.3.3. หลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย.....	40
2. การดำเนินคดีขององค์กรผู้บริโภคร.....	41
2.1. การดำเนินคดีขององค์กรผู้บริโภครในต่างประเทศ.....	42
2.1.1. แนวทางการดำเนินคดีของประเทศฝรั่งเศส	42
2.1.2. แนวทางการดำเนินคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	45
2.1.3. แนวทางการดำเนินคดีของประเทศไทย.....	46
2.1.4. เงื่อนไขในการดำเนินคดีอาญาโดยองค์กรผู้บริโภคร.....	47
2.2. การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551.....	51
2.2.1. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของกฎหมาย.....	51
2.2.2. ลักษณะเฉพาะของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551	52
2.2.3. ผู้มีอำนาจดำเนินคดีผู้บริโภคร.....	53
3. ลักษณะการดำเนินคดีตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคร.....	54
3.1. ลักษณะคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคร.....	54
3.1.1. ลักษณะคดีคุ้มครองผู้บริโภครในทางอาญา.....	55
3.1.2. ลักษณะคดีคุ้มครองผู้บริโภครในทางแพ่ง.....	57
3.2. ผู้มีอำนาจดำเนินคดี.....	58
3.2.1. ผู้เสียหายโดยตรง.....	58
3.2.2. องค์กรของรัฐ.....	59
3.2.2.1. หลักการและเหตุผลในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคร..	59
3.2.2.2. หลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคร.....	60
3.2.2.3. องค์กรของรัฐที่มีอำนาจดำเนินคดี.....	69
1) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคร.....	69
2) พนักงานอัยการ ในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคร	78
3) ข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภครในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคร.....	84
3.2.3. สมาคมเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคร.....	87

3.3. การดำเนินคดีอาญาขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย..	87
3.3.1. การดำเนินคดีอาญาโดยสมาคมหรือองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค	88
3.3.1.1. การก่อตั้งสมาคมหรือองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค	88
3.3.1.2. อำนาจฟ้องของสมาคม	91
3.3.1.3. การควบคุมการดำเนินการของสมาคม	93
3.3.2. ผลจากการดำเนินคดีของสมาคมแทนผู้เสียหาย.....	95
3.3.2.1. ผลของการดำเนินคดีของสมาคมที่มีต่อผู้เสียหาย..	95
3.3.2.2. ผลของการดำเนินคดีของสมาคมที่มีต่อคำพิพากษา.	100
3.3.3. สรุปผลของการดำเนินคดีอาญาโดยผู้แทนคดีหรือสมาคม....	101
4. วิเคราะห์การดำเนินคดีอาญาคู่ครองผู้บริโภค	102
4.1. หลักการดำเนินคดีอาญาทั่วไปกับการดำเนินคดีอาญา โดยองค์กรผู้บริโภค	102
4.2. การดำเนินคดีอาญาโดยองค์กรผู้บริโภคร่วมกับองค์กรของรัฐ.....	104
4.3. สรุปการดำเนินคดีอาญาคู่ครองผู้บริโภค	105
4. บทบาทขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภคกับการมีส่วนร่วมในคดีอาญา	106
1. แนวความคิดการมีส่วนร่วมขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภคระดับสากล.....	107
1.1. แนวความคิดทั่วไป	107
1.2. องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในต่างประเทศ	108
1.2.1. องค์กรผู้บริโภคในประเทศอังกฤษ	109
1.2.2. องค์กรผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา	110
1.2.3. องค์กรผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่น.....	110
2. แนวความคิดการมีส่วนร่วมขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย... ..	111
2.1. การมีส่วนร่วมขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายในปัจจุบัน	112
2.2. ความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภค ในคดีอาญา	114
2.2.1. ความจำเป็นในด้านสารบัญญัติ	115
2.2.2. ความจำเป็นด้านวิธีสบัญญัติ.....	117

2.2.3. ความจำเป็นต่อผู้บริโภครและองค์กรของรัฐ.....	119
2.3. ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้บริโภค	120
2.3.1. ปัญหาในการก่อตั้งองค์กรผู้บริโภค.....	120
2.3.2 ปัญหาในการดำเนินการขององค์กรผู้บริโภค	121
3. การจำกัดขอบเขตการมีส่วนร่วมขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภค.....	121
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	124
1. บทสรุป	124
2. ข้อเสนอแนะ.....	127
บรรณานุกรม	129
ประวัติการศึกษา.....	138